

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

De Sapiente Fructuoso Epistolares Libri quinque

Bonifacio, Juan

Ingolstadii, 1606

IV. Cuidam magistro de pueris castigandis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-51159](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-51159)

sapientiam, aut loquaces silētium, aut
 timidi fortitudinem, aut auari beni-
 gnitatem, aut gulosi temperantiam,
 aut inuidi charitatem implorando fa-
 uore Virginis habuerūt. Tu verò per-
 ge iuuentutis florem istum Virgini
 consecrare, strenuum, & egregium,
 quemque conscribere, congregatio-
 nis sedem pro isto ingenio, istaq; arte
 versibus & picturis illustrare, congre-
 gatos & vita & oratione ad Virginis
 amorem, cultumq; adhortari. Vale,
 & me Virgini commenda, cui te cre-
 do esse charissimum.

CVIDAM MAGISTRO.

De pueris castigandis.

ACCEPI literas tuas plenas cō-
 filiorum, non quæ mihi da-
 bas cū dare pro ista pru-
 dentia posses, sed quæ ex me audire
 cupiebas. Sic enim te abiicis, & con-
 temnis, vt minorem cōsulas maior, &
 de iis, quæ tibi sint agenda, percont-
 ris. Ad vnam illam literarum tuarum

M 4 par-

partem de castigatione puerili respiciamini
 debo, reliqua de Latinitate & sapientia vera
 tua pete à te ipso, qui excellis in vtriusque
 que, atque ita te geris, ut orationis enati-
 gantiam cum summa eruditione conueni-
 iungas. Quòd rarò à te pueros verbo cor-
 rari scribis, cum & plurimos doceas inquit
 & ut sunt ingenia puerorum, satisfacere ma-
 re omnes officio non soleant, vere & mu-
 mi pater, ut probem. Quintilianus quæ fe-
 Lib. 1. c. 4. credo; mouet authoritas, & quorum sunt.
 dam ex antiquis, sed nihil adhuc placent
 tempora, nihil ad nostrorum morum magis
 puerorum, nihil ad nos, qui & in pueris & in
 endo moderati sumus, & manu vtriusque
 mur aliena. Species te fortasse offensa & dis-
 dit, & rei figura deformior, quæ nescit. C
 vlla est interiecto velo, externòque mur i
 homine in abdito & secreto loco vtriusque
 berante, neque si vlla quandoque vtriusque
 tanti illam putem, quanti salubritas, m
 & emendationem puerorum. Nescit.
 punias quæ quotidiè pueri peccant concu-
 aut obiurgare te dicis, aut in negligè virgan-
 tiæ subsellium tanquam in insulas nescit, vt
 legare. Grauis quidè pudoris, & igno- centia
 min

*Verberum
 puerilium
 salubritas
 Ecclesiasti-
 cis sancita
 legibus est*

li respiciunt: minima tortura est, sed quosdam ver-
 sapientia vera magis quam verba commouent,
 in vultu multique ita tardi sunt, stupidi que
 omnia natura, vt quam honestè sedeant, quã-
 ne cotidie ignominiosè non cogitent, sed so-
 vers verborum corporis dolore tangantur. Facies
 doceat inquis, cædatur, aut manus, quæ ani-
 mæ satisfactio & breuior tibi esse videtur,
 vere & mundior. Sed sunt quædam delicta,
 quæ ferula satis grauius puniri nõ potest
 uolunt. Quod aut de colapho significas,
 adhuc placere mihi non potest: aut enim
 magister ipse manus affert discipulo,
 & in leges peccat Ignatij, aut alterius
 manu discipuli faciem percuti iubet,
 & discipuli patrè vehementer offen-
 dit. Caret, inquis, lege necessitas, fate-
 mur ista, sed est videndum, atq; adeo
 metuendum, ne quæ ab vno prudenti
 moderatè, ac propè necessariò fi-
 luter, alij perperam imitando depra-
 uent. Tu egredientes, ingredientes,
 concurrentes filere cogis, atque ita
 virgam, quam sumis in manus, inten-
 das, vt neminem vulneres, cuius rei li-
 centiam cum lenitas, tum tua tibi per-
 mittit

*in Cano. ois
 beatus dist.
 45.*

*Cadi facie
 non debere
 Apostoli
 Verba sig-
 nificant
 2. Ad Cor.
 c. 11. Et hoc
 castigandi
 genus neq;
 Apostolis,
 neque san-
 ctis placet
 patribus
 Ca. episcopis
 45. dist.*

M s mittit

*LIBRARIUS
 PADERBORNENSIS
 N. V.*

UNIVERSITÄTS-
 BIBLIOTHEK
 PADERBORN

mittit autoritas: alij, quod procl
factu est, quos vel punire, vel terre
volent, etiam cruentabunt. Et
vapulent quo solent modo nostris
cipuli vapulare, necessariaque & in
feueritas adhibeatur: nam aliter
impunitate licentia, ex licentia
pitudo nascetur. Est enim qu
nus deceat humanitas: nam quæ
suetudo quibusdam videtur, rem
animi est, & accusanda dissolutio.
posco, vt sauiat qui in Societate
gister est, det, dissimulet, præter
tat, neque omnia pro suo iure
meminerit tamen discipulos, ex
bus multi improbi, multi petulanti
multi leuiculi, multi ignaui, mu
aleatores, multi flagitiosi & pet
sepè sunt, suæ fidei eos omnes esse
missos. Quos nisi punit, castigat,
cet, domat, frangit, vrget, iners
dissolutus. Amore (sic enim ais
laude ducatur, regnet in nostris sch
beneuolentia, honor dominetur
gloria, metus & pudore vincatur
Quid? tã immites inhumaniq; in

endo sumus, ut veredum sit, ne serui-
 lem timorem in scholas inducamus?
 Nemo ex nostris ad castigandum non
 inuitus accedit, nemo non cauet So-
 cietatis magister, ne non tam discipu-
 lorum errata punire, quam suum do-
 lorem vlcisci videatur. Manus verò
 propria odiosior est, quam verbera-
 correctoris. Offenduntur qui vident,
 eius porrò, qui accepit colaphum, fa-
 cies notata, & impressa relinquitur,
 nec est dubium, quin doctor ipse tur-
 pe putet, vulnere in ore puerorum
 extare vestigia, quæ iracundus impo-
 suit atque impotens, sui que, ut de
 Achille Seneca cecinit, operis exem-
 plum horreat. Sanctissimus ille Ro-
 mualdus Marino candido & syncero
 monacho vsus magistro est vitæ san-
 ctioris: à quo versus malè pronūcians
 sapissimè verberabatur in aure fini-
 stra: quo enim tempore ad religio-
 nem se contulit Romualdus, idiota e-
 rat, prauusq; & pronūciator, & lector.
 Sed errores Marinus vir quidem san-
 ctus & simplex virga acriter corrigebat,
 fini-

In Troade.

*Petrus Da-
 mianus in
 Vita S. Ro-
 mualdi.*

mobili

finistramque discipuli adulti aures rillis,
 identidem (vt diximus) vulnerab fueru
 Pertulit plagas Romualdus, sed nec cum
 sitate cogente sic affatus magistrus res,
 aliquando est, dexteram si libet, cum
 ter, auriculam percute, hæc enim non
 quam ferire soles, obsurdescit iam, stris n
 sensum præ assiduitate plagarum let. C
 amittit audiendi. D E V S bone, qu heme
 à magistro, eoque viro optimo (tal hæc
 enim fuisse accepimus) poterat mou
 feuerius? Quid rursus ab adulto, & sis h
 no discipulo mitius? cuius aures Nam
 solum præceptoris vocibus, sed etia cund
 ictibus tandiu patuerunt? Illi prou
 enim videbatur sequi sententia aut n
 qui dixit: *Si me posses docere quod neq* Ergo
non solum te verbis agentem, sed pug tradu
etiam cadentem patientissimè ferre de tiato
rem. Nunquam mi pater asper bitas
 tracto discipulos, quin me qu Mon
 lineas transfiliisse pœniteat, & vt præ
 rinus teste Petro Damiani Romua bare.
 patientiam admiratus nimiam illi man
 feueritatem mitigauit, ita me le scrib
 tas ipsa reprimat, & mansuetudo sed f

August.

Ibidem.

rilis, quæ tunc apparet, cum poenæ
 fuerunt duriores, nolo discipulos vel
 cum minimo meo errato fieri melio-
 res, proximus sum egomet mihi, cer-
 tum est ita prodesse aliis, ut mihi ipse
 non noceam. Sed bene, quod à no-
 stris nil fere in hoc genere peccari so-
 let. Cum multi celeres sint, incitati, ve-
 hementes, iracundi que natura. Et
 hæc quidem causa diuum Basilium,
 mouit, ut externos pueros à religio-
 sis hominibus erudiri non nollet.
 Nam qui genuerunt, aut nimis ira-
 cundi sunt, & liberos ad iracundiam
 prouocant contra D. Pauli præscriptum,
 aut multo quam res postulat, leniores.
 Ergo filios suos religiosis hominibus
 tradunt, ut & accusabilis indulgen-
 tia tollatur, & nimia vitetur acer-
 bitas. Nihil enim erat, quod rectum
 Monachorum iudicium in pueris
 premio poenæ afficiendis pertur-
 bare, & impedire posset. Itaque Ro-
 mani, si vera sunt, quæ Volaterranus
 scribit, liberos non domi instituebant,
 sed fratribus educandos dabant, propte-
 rea

*In regul.
Brensi.*

Ad Colof.

3.

*Lib 30. Philo-
sophia,
c. 29*

Hinc illud
est Tullij
pro M. Cae-
lio. fuit in
hac causa
pertristis
quidam
patruus,
censor, ma-
gister. Et
Horatius,
metuen-
tes patrua
Serbera
lingua.

Horat. lib.
1. Epist.

Hierony-
mus Videt.
lib. 1. de ar-
te poet.

rea quòd apud illos & charitas esse
generis, & indulgentia paterna
filios abesset, quæ vitia dissimulat,
git, & perfert, & est malorum pro-
trix. Continent se, & coërcent
ni magistri, castigationemque tur-
adhibent, cum sunt placabiliores,
rentur enim ne si iræ non moder-
tur, sæuiores sint in fratrum suorum
filios, (omnes enim fraterna in
sto cognatione coniungimur) in-
ctumque esse velint, dolor quod su-
rit & mens.

Dum pœnas odio per vim festinat in-
Extat perbella de hac re ad Q.
trem Ciceronis epistola, quam
diosè legere soleo, non solum ut
loquar, sed etiam ut illa faciam. Qu-
quam Societatis præceptores, &
gistri iuuentutis DEI beneficio
gulari, à quo omnia proficiscuntur
manant quæ recta sunt, tales se
præbent, quales bonus ille poeta
scripsit, cuius versus apponam, et
bi in omni literarum genere cur-
ignoti non sunt.

Si quem igitur clari formandi gloria vatis
 Digna mouet, verbis puerum compellet a-
 micis (more,
 Sape rogans, laudisq; animum pertinet a-
 Quandoquidem hunc imis postquam semel
 ostibus ignem (dens,
 Implicuit, labor inde leuis sese excitat ar-
 Et tacito viuens crescit sub pectore flamma.
 Quid memorem? socium nam mos equali-
 bus annis (nus,
 Iungere, cui paribus studiis cōtendat alum-
 Emula cum virtus studiis agitareet hone-
 stis.
 Presertim si victori sua pramiam rector
 Pollicitus celeremue canem, pictamue pha-
 retram.
 Continuo videas studiis gestire legendi
 Ardentem, ac sera sub nocte urgere labore,
 Dum timet alterius capiti spectare coronā.
 At ubi spōte sua studia hęc assuerit amare,
 Jam nō laudis amor, nō illum gloria tantum
 Sollicitat, sed mira operū dulcedine captus
 Musarum nequit auelli complexibus arctis.
 Hęc nostri doctores alacriter fa-
 ciunt, libros, imagines, expiatorios
 calculos, aliaque vel pietatis, vel scien-

tia instrumenta sedulis largiuntur
 Canis, & pharetra, de quibus Vidi eg
 quò nobis, quos non venationis, Ad po
 eruditæ & literatæ virtutis esse d Terrio
 authores? Ac ne illud quidem Hinc se
 mittimus, cuius est Vida suasor,
 enim cuique discipulo aduersari
 præceptore constituitur, quem At q, eq
 ci antagonistam nominant, quo Vgerea
 gente calent, & feruent studia. S Terrer
 autem seueritas à nostris abhor Forte p
 moribus, tamq; Societati inuisa
 quàm huic eidem poëtæ displicu Insigni
 quod hi versus indicant, & hæc Cum so
 ria, quæ sequitur. Posthab
 Ecce su

*Ille autem pueri cui credita cura coler
 Artibus ingenuis, in primis optet am
 Atque odium chari super omnia
 lumni.*

*Ne forte & sacras simul oderit ille ca
 nas,*

*Imprudens, & adhuc tanta dulcedine
 pers,*

*Deficiant q; animi studiorum in limini
 Ponite crudeles iras, & flagra magistri
 Fæda ministeria, at q; minis absistite ac*

paulò inferiùs:

Vidi ego qui semper leuia ob commissa voca-
bat

Ad pœnam pueros, furiis insurgere, & ira
Terribilem, inuisos veluti sauiret in hostes.

Hinc semper gemitus, hinc verbera dira so-
nabant,

(quis

Atq; equidem memini cùm formidatus ini-

urgeret pœnis, solitoq; immanior ille

Terreret turbam inualidã, miserabile visu.

Fortè puer prima signans nondum ora iu-
uenta,

Insignis facie ante alios, exegerat omnem

Cum sociis ludens lucem, oblitusq; timoris

Posthabuit ludo iussos ediscere versus.

Ecce furens animis multa increpat ille, mi-
nisq;

Insurgens seuo pavitantem territat ore,

Horrendum, & loris dextram crudelibus
armat.

Quo subito terrore puer miserabilis acri

Corripitur morbo, paruo is post tempore vi-
tam

Prescentem blanda cœli sub luce reliquit,

Illum populifer Padus, illum Serius, imis

Seriadesq; diu Nympha fleuere sub undis.

N

Tem-

Tempore iam ex illo vatem cum dicitur
bentem

Phæbigena Alcides animo indignante
Vocali inuisam feriens testudine fronte
Debuerat seuos factum monuisse magis
Vos tamen ô iussi iuuenes parete regere
Imperiis, vltroq; animos submittere

Sed est cauendum, ne dum
tiam fugimus, in remissionem
damus: quare castigationis minis
accersamus eò libentiùs, quò
tiùs, ac lentiùs. Si qui à literis au
erunt, eos vrge verbis primùm,
obiurgando, rogando uè proficis
berari iubeto pro delicti ratio
Quorundam enim demissum a
ctumq; animum plagarum metus
suscitat, sunt etiam quos aselli m
ni crebrò pulsas, nil assequare. Q
dam oportet secreta esse supplicia
quia adulti puniuntur, quorum
cùm pudori, tùm maximè honori
sulendum: vel quia res eiusmodi
vt sciri non debeat. Furta, libid
obscœna colloquia, periuria,
tumelias, vinum, aleam, percussio

nes, iurgia, ferri, armorumque licentiam, si & ætas ferat, & fontis patermaterue deposcat, nostri præceptores seuerè castigant. Daturq; opera, ut & qui pœnas luerunt, scelus agnoscant, & modum supplicio fuisse fateantur. Nec enim alienandi, sed curandi illi sunt, qui peccauerunt, nostraq; mens obscura esse non poterit, quæ claris argumentis signisq; lucebit.

CVIDAM BONO MAGISTRO.

*De iis, qui nostros audierunt, & à virtute
desciscunt, cuius amatores antea
fuerant.*

Tsi doleo non tuos omnes obsequi tibi, & obsecundare discipulos, multosque, qui relictis pedibus ire consuessent, ab itinere virtutis auersos regredi nolle, acerbū & triste mihi est: tamen hanc in dolore voluptatem capio, quòd eum te esse video, cui mœror iucundus sit, non modò fructuosus. Est quidem luctus iste amoris index, & charitatis

N 2 argu-